

שיח שנאה ברשת

פרק שמיני מתוך הדוח השנתי: התקשורת בישראל 2015. סדרי יום, שימושים ומגמות
עורכים: פרופ' רפי מן וד"ר אזי לב-און

רביב טל, מנכ"ל Vigo

בחודש יולי 2015 הקימה יפעת עם קרן ברל כצלנסון אתר המודד ומקטלג את השיח האלים במדיה החברתית בזמן אמת. Vigo (מבית יפעת) מנטרת מדי יום 700 אלף שיחות שמתפרסמות בישראל בפורטלי אינטרנט, בבלוגים, בפורומים, בטוקבקים וברשתות החברתיות – פייסבוק, טוויטר, גוגל+, יו-טיוב ועוד. הניטור מבוסס על כלל העמודים הציבוריים וחלק ניכר מהפרופילים הפרטיים והקבוצות הסגורות אשר אפשרו גישה טכנולוגית לניטור התוכן.

לשם יצירת הדוח נבנה מאגר של מאות קללות וביטויים גזעניים על הטיותיהם והקשריהם, לרבות סלנג ושגיאות כתיב, בשלב הנוכחי בעברית בלבד. מנוע חיפוש סורק את הרשת בכל עת ומנטר שימוש בביטויים שבמאגר. אם נמצא שימוש באחד או יותר מהביטויים – נשמרים הביטוי, זירת הרשת שבה הוא נכתב ומגזרי האוכלוסייה המוזכרים בטקסט. לדוגמה, אם גולש העלה את הביטוי "כל הצעירים מטומטמים" לדף הפייסבוק של "אגודת הקשישים" – המערכת רושמת זיהוי לקללה שנכתבה נגד מגזר הצעירים בזירת הקשישים. מנגד, אם אותו הגולש היה כותב "מוות לצעירים", המערכת הייתה יודעת לזהות שמדובר בקריאה לאלימות ולא בקללה בלבד.

כמחצית מהשיח הפוגעני - נגד ערבים

בכל יום נרשמות 15 אלף שיחות המכילות קללות או קריאות לאלימות, עלייה של 20% מנתוני 2014. השיח האלים הוא תנודתי, ומושפע ברובו מאירועים ביטחוניים או פוליטיים. השנה התנהל מרבית השיח האלים ברבעון הראשון של השנה – בצל הבחירות, וברבעון האחרון של השנה – סביב גל הטרור והפגנות הגז.

כמעט מחצית מהשיח הפוגעני הוא נגד המגזר הערבי. קללות נגד ערבים, שימוש ב"ערבי" כגנאי ואף קריאות "מוות לערבים" כבר הפכו לשגרתיות, ועולות אלפי פעמים בכל יום. מידת האלימות נגד השמאל גבוהה פי שתיים מזו שנגד הימין והמתנחלים גם יחד. מגזרים אחרים שיסופגים אלימות מהגולשים ברשת הם האוכלוסייה הלהט"בית, החרדים, המזרחיים והפליטים. שיח פוגעני נגד מגזרים עדתיים כגון אתיופים ורוסים הוא נמוך יחסית.

אך לא כל השיח האלים הוא מגזרי: אלפי פוסטים אלימים מופנים מדי יום כלפי המדינה וסמליה, ובראשם הממשלה, המשטרה, צה"ל ובג"ץ. מאות אישי ציבור גם הם מהווים מטרה לגולשים: הנשיא, ראש הממשלה, חברי כנסת, שופטים, רבנים, שחקני ספורט, דוגמניות ולעתים גם אנשים פרטיים שנופלים קרבן לתופעת ה"שיימינג". בשנה האחרונה אנו עדים גם לקללות ולקריאות לאלימות המופנות כלפי חברות מסחריות, בעיקר על פני דפי הפייסבוק שלהן המשמשים לשירות הלקוחות.

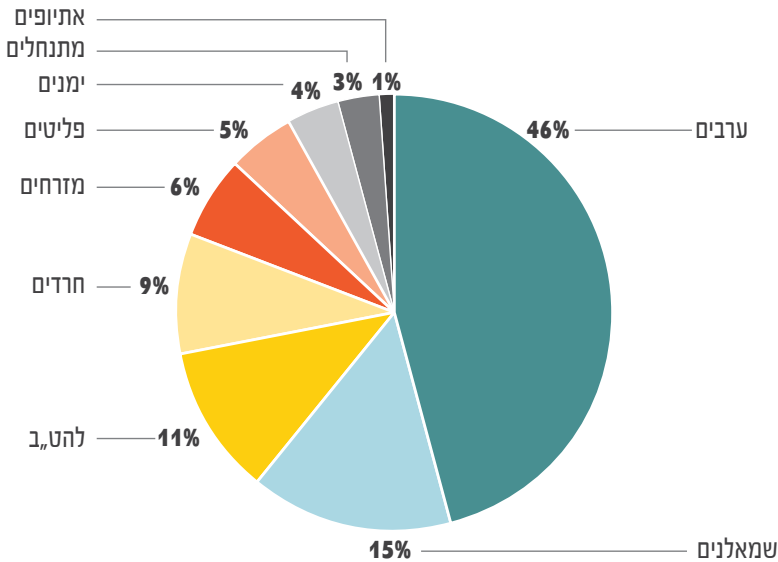
כרבע מהפניות לשירות בדפי הפייסבוק של מותגים כוללות קללות, וחמישית מהכותבים על הדפים של דוגמנים ושחקני ספורט משתמשים באמירות משפילות. השיח האלים נגד חברות, מותגים וסלבריטאים הוא כבר עניין שבשגרה: מנהלי הדפים מחויבים להתייחס ברצינות ובכבוד גם לפניות האלימות והמבזות, ולענות לכל גולש גם אם הוא משתמש בשפה שלא הייתה מתקבלת בשיחת טלפון או בצורת התקשרות אחרת.

נושאים, אירועים וגופים בשיח הפוגעני

היקף השיח הפוגעני	גוף
25,000	הממשלה
14,000	המשטרה
12,000	צה"ל
9,000	בג"ץ
7,000	מכבי אש

היקף השיח הפוגעני	אירוע
550,000	הבחירות (1.1-17.3)
220,000	גל הטרור
35,000	הרצח בדומא
18,000	הפגנות הגז
12,000	הרצח במצעד הגאווה

קורבנות השיח הפוגעני - חלוקה למגזרים

לא עוד "טוקבקיסטים" אנונימיים משועממים"

לפני כעשור אופן תרומת התוכן העיקרי של הקהל היה הטוקבקים, ולכן הוטבעה התפיסה שלפיה מרבית השיח האלים הוא אנונימי. בשנים האחרונות פייסבוק שולטת במדיה החברתית בישראל ונהנית מיותר מ-4 מיליון משתמשים פרטיים, שנרשמו בשםם ובפרטיהם המלאים. 60% מהביטויים האלימים ברשת נכתבים מפרופילים אמתיים ומזוהים בפייסבוק או בטוויטר, כאשר ללמעלה משליש מהכותבים יש מעל

250 חברים או עוקבים. להערכתנו, שיח השנאה ברשת אינו ייחודי לקבוצת מין או גיל מסוימת; יש ייצוג כמעט שווה לגברים (60%) ולנשים (40%) וייצוג לכל קבוצות הגיל – החל בבני נוער ועד קשישים.

תופעת ה'שיימינג'

ה'שיימינג' (בעברית: ביוש) היא חשיפת שמו של אדם בציבור כדי להוקיע התנהגויות הנחשבות לפסולות. בשנים האחרונות הצליחו הרשתות החברתיות לחשוף גנבים, מטרידנים ואלמים, אשר פרטיהם מופיעים בעשרות קבוצות פייסבוק שקמו במטרה לחשוף את "הישראלי המכוער". מדי יום מתפרסמים ברשת שמותיהם של עשרות אנשים פרטיים, במגוון סיפורים שרבים מהם אינם נכונים או מדויקים. בכך מתרחש התהליך ההפוך: במקום להוקיע התנהגות פסולה הציבור משתף סיפורים המשחירים אנשים חפים מפשע. במהלך השנה עלתה המודעות לתופעת השיימינג בישראל וחשפה כי לעתים ביוש פומבי מוטעה עשוי ליצור נזק רב יותר ממעשה של אלימות, בעיקר בקרב בני נוער. במאי 2015 נקשרה תופעת השיימינג את חייו של אריאל רוניס, בכיר ברשות האוכלוסין, שהתאבד לאחר שהואשם ברשת בגזענות לפני שתגובתו זכתה להישמע.

תמונת מסך מתוך האתר <http://hasata.berl.co.il> שהוקם על ידי קרן ברל כצנלסון ומבוסס על נתוני Vigo

